

अन्यानि सर्वाण्यपि रूपाणि चौरादिकचर्पयतिवत् (554) ज्ञेयानि ।

(865) “ दशिर प्रेक्षणे ” (I-भ्वादिः-988. सक. अनि. पर.)

दर्शकः-शिका, दर्शकः-शिका, ¹दिदक्षकः-शिका, ²दरीदृशकः-शिका;
³द्रष्टा-दृष्टी, दर्शयिता-त्री, दिदक्षिता-त्री, दरीदृशिता-त्री;
⁴पश्यन्-न्ती, [हरिं]⁵पश्यन् [विमुच्यते], दर्शयन्-न्ती, [ग्रामं] ⁶सन्दिदृक्षन्-न्ती;
 द्रक्ष्यन्-न्ती-ती, दर्शयिष्यन्-न्ती-ती, [ग्रामं] सन्दिदृक्षिष्यन्-न्ती-ती; —
⁷संपश्यमानः, दर्शयमानः, ⁸दिदृक्षमाणः, दरीदृश्यमानः;
 सन्द्रक्ष्यमाणः, दर्शयिष्यमाणः, दिदृक्षिष्यमाणः, दरीदृशिष्यमाणः;
⁹तादृक्-तादृशौ-तादृशः; — — —
 दृष्टम्-दृष्टः-दृष्टवान्, दर्शितः, दिदक्षितः, दरीदृशितः-तवान्;

1. सज्जन्तान्बुलि, सनो झलादित्वेन, ‘हलन्ताच्च’ (1-2-10) इति कित्त्वेन, अमभावे, द्वित्वादेषु कृतेषु, ‘त्रश्च—’ (8-2-36) इत्यादिना धातुशकारस्य षकारे, ‘षढोः कः सि’ (8-2-41) इति तस्य ककारे, षत्वे च रूपमेवम् । एवं सन्नन्ते सर्वत्र प्रक्रिया ज्ञेया ।
2. यञन्ते सर्वत्र ‘रीगृदुपधस्य च’ (7-4-90) इत्यभ्यासे रीगागमः ।
3. वृचि, ‘सृजिदृशोर्ज्ञत्यमकिति’ (6-1-58) इति अमागमे, यणादेशे च रूपमेवम् । एवं तव्यदादिष्वपि ज्ञेयम् ।
4. शतरि, शपि, ‘पात्राध्मास्थाम्नादाण्डइयत्तिषत्तिशदसदां पिबजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छ-पश्यच्छ—’ (7-3-78) इति पश्यादेशे, पररूपे, च रूपमेवम् । एवं शानजन्तेऽपि ज्ञेयम् ।
5. ‘लक्षणहेत्वोः क्रियायाः’ (3-2-126) इति हेतौ शता । हरिदर्शनं मोक्षहेतुरित्यर्थः ।
6. ‘दृशेश्च—’ (वा. 1-3-29) इत्यत्र ‘अकर्मकात्’ इत्युक्त्या, सकर्मकादस्मात् सम्पूर्वकात् तु यथाप्राप्तं परस्मैपदमेव भवतीति, तदन्तादस्मात् सनि परस्मै-पदमेव, नात्मनेपदमिति ध्येयम् ।
7. सम्पूर्वकादकर्मकादस्मात्, ‘दृशेश्चेति वक्तव्यम्’ (वा. 1-3-29) इति शानच् ।
8. ‘ज्ञाश्रुस्मृदशां सनः’ (1-3-57) इति सज्जन्तादात्मनेपदमेव ।
9. ‘त्यदादिषु दृशोऽनालोचने कञ् च’ (3-2-60) इत्यनेन किञ्-कञ् इत्युभौ प्रत्ययौ भवतः । तत्र किनि, त्यदादीनां उपपदभूतानां ‘आ सर्वनाम्नः’ (6-3-91) इत्यनेन दृग्दृशवत्तुषु परेषु आत्वे, ‘किञ्प्रत्ययस्य कुः’ (8-2-62) इति कृत्वे च रूपम् । एवम्, यादृक्, तादृक्, ईदृक् इत्यादयोऽपि ज्ञेयाः ।